

Budgetskrivelse 2024

Förskolenämnden

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Utbildningsnämndernas gemensamma arbete för likvärdig utbildning	4
Förändringar i omvärlden	5
Beslut, händelser och förändringar i omvärlden	5
Stärkt fokus på de yngre barnen	5
Utredningar, beslut och lagändringar	6
Tillgång till kompetens	7
Befolkningsutveckling	7
Behov av förändringar i Malmö stad som helhet	8
Gemensamt arbete för likvärdiga uppväxtvillkor	8
Gemensamt förhållningssätt till stadens förskolemiljöer	8
Gemensamma insatser för digitalisering	9
Förändring och utveckling av nämndens verksamhet	10
Likvärdighet för barnen i Malmö	10
Kompetensförsörjning och kompetensutveckling	11
Ledning och styrning	12
Övergripande utvecklingsområden	13
Digitalisering som utvecklingsverktyg	14
Förskola för fler barn	15
Lokalutveckling	16
Kommunbidrag	18
Riktade statsbidrag och övriga bidrag	20
Begäran om investeringsram	21
Investeringsram	21

Sammanfattning

Förskolans betydelse för barn, som det första steget i utbildningssystemet och som arena med potential att stärka uppväxtvillkoren, lyfts fram såväl nationellt som lokalt. Det formuleras ständigt höjda förväntningar på förskolans uppdrag samtidigt som det inte tillskjuts ytterligare resurser. Höjda ambitioner på både nationell och kommunal nivå behöver i ett utmanande ekonomiskt läge följas av rimliga förutsättningar.

I denna budgetskrivelse lyfts behov av ett fokuserat arbete för att stärka förutsättningarna för förskolorna att leva upp till de högt ställda kraven i skollagen och förskolans läroplan. Förskolenämnden ser fortsatt stora behov av att stärka förutsättningarna för professionen i mötet med barnen. I takt med att kunskaperna om verksamheten fördjupats står det klart att det finns stora skillnader i förskolornas förutsättningar att kunna möta varje barn utifrån hans behov. Detta har föranlett nya vägval för tydligare prioriteringar och en ökad tyngdpunkt på riktade insatser inom nämndens ansvarsområde.

Det behövs både långsiktigt hållbara grundförutsättningar för förskolorna och riktade insatser för att kunna fortsätta att stärka det kompensatoriska arbetet. Utgångspunkten är de prioriterade områden som förskolenämnden fastställt under 2023. Arbetet handlar ytterst om att stärka kompetensförsörjningen och förutsättningarna för förskolans ledning och styrning. Den nationella bristen på förskollärare och på formellt utbildade barnskötare fortsätter att ha stor påverkan på förutsättningarna för en förskola med hög och likvärdig kvalitet för alla barn.

Händelseutvecklingen i omvärlden har medfört ett osäkert läge när det gäller de ekonomiska förutsättningarna, tillgången till kompetens och andra nödvändiga resurser som krävs för att kunna stärka kvaliteten och likvärdigheten för barnen i Malmö stads förskolor. Även om det ekonomiska läget inför 2024 kräver ett samlat ansvarstagande, ser förskolenämnden anledning att särskilt betona konsekvenserna i det fall verksamheter för Malmös barn påverkas av effektiviseringskrav.

Under 2023 har riktade statsbidrag möjliggjort en ökad ersättning per barn i kommunal förskola. Detta har bidragit till en bibehållen verksamhet och möjlighet att göra riktade insatser på vissa områden. Riktade statsbidrag är kortsiktiga och kan förändras såväl i storlek som i syfte mellan åren. Förskolenämnden anser att resurstilldelning behöver grundas i mer långsiktigt hållbara och förutsägbara förutsättningar. I ett läge där ersättningen till förskolorna inte skulle höjas i takt med pris- och löneökningar och där statsbidragen inte räknas upp är risken att nödvändigt utvecklingsarbete måste nedprioriteras. Dessutom väntas befolkningsminskningen i åldersgruppen 1-5 år innebära ytterligare minskat kommunbidrag, vilket ställer extra stora krav på förskolornas förmåga att anpassa verksamheten och påverkar nämndens möjligheter att genomföra långsiktigt hållbara åtgärder.

Stadens beslut om lokalförsörjningsprocess, internhyresmodell och lokalbank innebär påtagliga förändringar för lokalkostnaderna. Den nya modellen innebär betydligt högre kostnader för nybyggda förskolor och får även konsekvenser för befintliga förskolor.

Region Skånes nybyggnation i Västra Flensburg förutsätter att ersättningslokaler har byggts för den förskoleverksamhet med specialverksamheter och centralkök som finns i området. Förändringen bedöms innebära en stor ökning av lokalhyrorna, vilket förutsätter att förskolenämnden kompenseras för de omfattande kostnadsökningarna fullt ut.

Förskolan är den samhällsinstitution som med rätt förutsättningar har störst potential att kompensera för hemförhållanden, att ge barn de färdigheter och förmågor som krävs för att ge goda livschanser och uppleva fysisk och psykisk hälsa. Under 2024 behöver stadens arbete med att möta den nya lagstiftningen om förskola för fler barn ges förutsättningar att fortsätta. Nämnden menar att barnens uppväxtvillkor i Malmö ställer ytterligare krav på prioriteringar och riktade insatser - ett arbete som behöver ske i nära samverkan mellan nämnder och aktörer. Det krävs ett ökat ansvarstagande kring de yngsta barnen från fler professioner i staden.

Utbildningsnämndernas gemensamma arbete för likvärdig utbildning

Utbildningsnämnderna i Malmö arbetar för en likvärdig utbildning med hög kvalitet som stärker barns, elevers och vuxnas förutsättningar för det livslånga lärandet och för goda möjligheter livet igenom. Av avgörande betydelse är att barn och elever tidigt ges förutsättningar att utveckla grundläggande förmågor och färdigheter för att klara förväntningarna i hela utbildningssystemet. Det grundläggs tidigt genom trygg omsorg och stimulerande lärmiljöer som ger barn möjligheter att utvecklas och bygga strategier för att kunna tillgodogöra sig den vidare utbildningen.

Vägen till en gymnasieexamen grundläggs i förskolan och grundskolan. Utbildningsnämndernas arbete att öka andelen elever som fullföljer en gymnasieutbildning inom fyra år samt att främja en god etablering av nyanlända med fokus på svenska språket bidrar till att öka skyddsfaktorerna och minska riskfaktorerna för barn och elever.

För att alla elever ska nå utbildningens mål krävs det att Malmös förskolor och skolor arbetar med det kompensatoriska uppdraget genom bland annat arbeta med tillgängliga lärmiljöer, extra anpassningar och särskilt stöd. För att öka Malmöbons möjligheter till självförsörjning och för att möta en föränderlig arbetsmarknad krävs en flexibel vuxenutbildning.

Uppdraget att rusta alla barn och elever med en god språklig förmåga är avgörande för både nuvarande och framtida möjligheter till utbildning och arbete. Arbetet med sammanhållna övergångar för barn och elever genom utbildningssystemet kräver en välutvecklad digital infrastruktur för informationsutbyte och andra samverkansformer. Stärkta processer för övergångar mellan skolformer omfattar också elevhälsa och är avgörande för att underlätta individens resa genom systemet. Vidare arbetar utbildningsnämnderna tillsammans med att förebygga psykisk ohälsa för att stärka barn, elever och vuxna. Det främjar på sikt högre närvaro och ger därmed ökade förutsättningar att nå utbildningens mål.

En god kompetensförsörjning är en viktig förutsättning för att ge barn och elever likvärdig utbildning. I sin roll som arbetsgivare behöver utbildningsnämnderna säkerställa möjligheter för kompetensutveckling och livslångt lärande för alla medarbetare. Som samverkanspartner till lärosäten och andra aktörer inom utbildningssystemet arbetar nämnderna med att vidareutveckla en kvalitetssäkrad organisation för verksamhetsförlagd utbildning och arbetsplatsförlagt lärande.

Arbetet med att öka barns och elevers kunskaper om olika valmöjligheter i sin utbildning börjar i förskolan och fortsätter genom hela utbildningssystemet. För de yngre barnen och eleverna är det kompensatoriska uppdraget att möta varje barn utifrån hans förutsättningar och behov viktigt. För äldre elever och vuxna är en annan viktig faktor förstärkt och kvalitetssäkrad studie- och yrkesvägledning med god kunskap om arbetsmarknad. Samverkan mellan nämnderna är avgörande för att öka barns och elevers kunskaper om olika utbildningsmöjligheter och att öka yrkesprogrammets attraktivitet.

Förändringar i omvärlden

Här besvarar nämnden följande frågeställningar:

- Vilka viktiga beslut, händelser och förändringar i omvärlden förväntas påverka nämnden under 2024 och framåt och på vilket sätt?
- Vilka förändringar ser nämnden behov av i Malmö stad som helhet som skulle möjliggöra förbättringar i den egna verksamheten? Hur kan nämnden bidra till att underlätta måluppfyllelsen och/ eller minska nettokostnaderna för Malmö stad som helhet?

Beslut, händelser och förändringar i omvärlden

Stärkt fokus på de yngre barnen

Förskolans betydelse i arbetet för ökad likvärdighet har de senaste åren lyfts fram i olika sammanhang på nationell nivå. I utredningen *En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning* (SOU 2020:28) konstateras att förskolan generellt är en av de mest kraftfulla kompensatoriska utbildningsinsatser som kan göras. I utredningen förs fram att en strategi för ökad likvärdighet bör innefatta en generell förstärkning av förskolans kapacitet att arbeta särskilt med de barn som behöver det mest.

Kunskapsluckor kring de yngre barnens förutsättningar

Svensk och internationell forskning visar att en förskola av hög kvalitet tillsammans med en god mödravård och ett gott föräldrastöd avsevärt kan bidra till att bryta negativa bakgrundsfaktorer i ett barns liv. Samtidigt finns kunskapsluckor kring de yngre barnens förutsättningar. Forskning om barns och ungas hälsa idag har mer fokus på äldre barn och unga vuxna snarare än på de yngre barnen. En ny rapport av Bris, *Se mig – Rätten till stöd tidigt i livet* 2023:2, handlar om bristen på tidiga insatser för de yngsta barnen och betonar att kunskapen om de yngsta barnens särskilda förutsättningar behöver öka, liksom medvetenheten om konsekvenserna av utsatthet. Det förs också fram att förslag och beslut som berör barn måste vara förenliga med barnets rättigheter och baserade på beprövad erfarenhet, forskning och evidens.

Malmö universitet har på uppdrag av de tre utbildningsförvaltningarna genom Pedagogisk inspiration, PI tagit fram kunskapsöversikten *Hälsa bland barn och unga: Kunskapsläget och tänkbara strategier för att stärka välbefinnande*. Här betonas att den stora kunskapsluckan när det gäller hälsa bland barn i förskolan behöver fyllas och stärkas med forskning. De yngsta barnens vardag och uppväxtvillkor behöver alltså ägnas långt större uppmärksamhet än vad de får i dag, vilket ställer stora krav på den nationella nivån att utveckla tvärvetenskaplig samverkan och forskning.

Förskolenämndens verksamhet behöver i sin tur utveckla arbetet med att skapa kvalificerad beprövad erfarenhet av effektfulla insatser och ta stöd i forskning på ett mer systematiskt sätt. Systematik behövs likaså inom organisationen för att utveckla insatser som inte fungerar. Därför behöver samarbetet med lärosäten kring vetenskaplig förankring samt forskning och utveckling (IFous/FoU) förstärkas. Genom det nationella ULF-avtalet (Utveckling, lärande och forskning), som kommer 2025, kan förutsättningar för samverkan kring praktisknära forskning som kan gynna förskolans utveckling ytterligare stärkas.

Stärka fokus på barnets första 1000 dagar

En omfattande utmaning i svensk förskola är att kvaliteten skiftar och att barn som har störst nytta av en förskola av hög kvalitet ofta deltar i förskolor som inte i tillräcklig grad kan kompensera för brister barnens hemförhållanden. Här ställer barnens socioekonomiska förutsättningar i Malmös särskilda krav på förskoleverksamhetens prioriteringar och på riktade insatser. Under barnets första 1000 dagar är den kognitiva, språkliga, fysiska och socioemotionella utvecklingen som mest intensiv. Det kompensatoriska uppdraget är i detta sammanhang avgörande och förutsättningarna för de yngsta barnen behöver därför särskilt uppmärksammas på nationell nivå.

Förskolan är den samhällsinstitution som med rätt förutsättningar har störst potential att kompensera för hemförhållanden, att ge barn de färdigheter och förmågor som krävs för att ge goda livschanser och

uppleva fysisk och psykisk hälsa. Förskolan ska enligt förskolans läroplan ge barnet förmågor och färdigheter som är grundläggande för att till exempel klara av skolans krav eller för att utveckla strategier kring hur man kan hantera motgångar, utmaningar och svårigheter. Snarare än kunskaper av ren ämneskaraktär handlar alltså förskolans uppdrag mer om att ge barnet förståelse, färdigheter och förmågor, som att kunna kommunicera, förmåga att lösa problem, förmåga att kontrollera känslor, handlingar och tankar, lust att lära, att förstå omvärlden och sig själv.

Förskolans personal ingår i ett ofta komplext arbete med att stödja varje barns utveckling och lärande, där relationsbyggandet till såväl barnet som dess familj är av stor betydelse. Trots det saknas det insikt på nationell nivå om att förskolan har motsvarande behov som övriga skolformer när det gäller tillgång till professionerna som finns inom elevhälsa. Vidare kan den dagliga, nära och förtroendefulla relationen till barnens föräldrar innebära dilemman när det finns anledning att anmäla oro om ett barn till socialtjänsten. Det understryker vikten av att kunna vidga och fördjupa samarbetet mellan nämnder och aktörer kring de yngsta barnen.

Det finns sedan länge en insikt om att tidiga och samordnade insatser ger fördelar för barnens utveckling såväl som samhällsekonomiska vinster på lång sikt. Däremot behöver aktörer på regional och nationell nivå och stadens nämnder ökad kunskap om vilka hinder som påverkar samarbetet i mellanrummen. Detta för att kunna vidareutveckla konkreta insatser i samverkan.

Utredningar, beslut och lagändringar

FN:s barnrättskommitté har granskat hur Sverige efterlever barnkonventionen samt lämnat en rapport med ett antal rekommendationer om vad som behöver göras för att säkerställa barns rättigheter. I rapporten lyfts bland annat vikten av att Sverige uppdaterar den nationella strategin om barns rättigheter samt fokuserar på att säkerställa ett likvärdigt genomförande av barnkonventionen på kommunal nivå.

En ny ordning för asylsökandes boende utreds av regeringen. I ett första delbetänkande *En ny ordning för asylsökandes boende (SOU 2022:64)* föreslås ett antal åtgärder för att fler asylsökande ska bo på asylboende, vilket innebär att asylboendes nuvarande möjlighet att välja eget boende med bibehållna förmåner tas bort. Frågan om asylboende och dess placeringar är viktig för förskolenämnden att följa för att kunna erbjuda barn plats i förskola.

Från och med 2023 gäller nya krav på kommunerna om förskola för fler barn. De nya lagkraven innebär att varje kommun är skyldig att aktivt arbeta uppsökande för att nå vårdnadshavare till de barn som inte går i förskola och informera dem om förskolans syfte och barnets rätt till förskola (skollagen 8 kap 12a§). Det är även obligatoriskt för kommunerna att skicka särskilda platserbudanden i avgiftsfri allmän förskola till nyanlända barn, utan att vårdnadshavarna har ansökt (8 kap 14§).

Kommuner har till skillnad från fristående huvudmän ett lagstadgat ansvar för att anordna utbildning. Det innebär att kommuner behöver ha en beredskap för att bereda plats för alla kommunens barn i verksamheten. Om en fristående huvudman av något skäl avvecklar verksamhet behöver kommunen vara beredd att bereda plats för de barn som berörs. Behov av ändringar i skollagen har lyfts, bland annat att fristående huvudmännen inte bör få ersättning för ett ansvar som de inte har. Dock har förslagen hittills inte omfattat huvudmän för förskola. Detta trots att kommunala huvudmän för förskolan, på samma sätt som när det gäller grundskolan, i sin planering måste väga in en beredskap för att kunna ta emot alla barn i befolkningen.

Förskolenämnden ansvarar till skillnad från andra utbildningsnämnder för att godkänna fristående verksamhet och genomföra tillsyn av fristående huvudmän. Förskolenämndens tillsynsarbete påverkas fortsättningsvis av ett antal ändringar i skollagen som trätt i kraft under 2023. Dessa handlar bland annat om att enskild huvudman som ska bedriva pedagogisk omsorg måste få ett godkännande från kommunen, inte bara ett beslut om rätt till bidrag så som bestämmelserna har sett ut tidigare. Andra ändringar gäller kontroll av konfessionella inslag samt att lämplighetsprövningen av enskilda som ansöker om att bli huvudmän utökats med demokrativillkor. Vidare ger regeringens beslut om ändringar i förordningen om belastningsregister kommunerna som tillsynsmyndighet rätt att vid ägar- och ledningsprövningen begära ut fler uppgifter från belastningsregistret.

Regeringen har presenterat en proposition om ett nationellt professionsprogram som syftar till att stärka professionen hos rektorer, lärare och förskollärare, öka yrkenas attraktionskraft och höja utbildningens kvalitet och likvärdighet. Professionsprogrammet, som föreslås träda i kraft genom ändringar i skollagen 1 januari 2025, kommer att bestå dels av en nationell struktur för kompetensutveckling för ovan nämnda professioner, dels ett nationellt meriteringssystem för legitimerade lärare och förskollärare. För att staden fullt ut ska kunna dra nytta av de möjligheter som professionsprogrammet erbjuder kommer det att krävas omfattande arbete på lokal nivå. En kritisk framgångsfaktor är att kunna upprätthålla förskolans verksamhet när personal deltar i utbildning och meritering, vilket även fordrar finansiering av både utbildning och vikariekostnader.

Förskolenämnden har yttrat sig över en remiss om förslag till ny nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet. Förslaget indikerade bland annat ett skärpt ansvar för skolväsendets huvudmän att tillhandahålla en ändamålsenlig, säker och robust systemmiljö till stöd för pedagogisk och administrativ personal. Regeringen har nu dragit tillbaka förslaget för att återkomma med hur en ny digital strategi ska utformas för förskola och skola.

Tillgång till kompetens

Enligt Sveriges kommuner och regioner, SKR har förskollärarytbildningen inte byggts ut i samma takt som antalet barn i förskolan har ökat och för få väljer att utbilda sig till barnskötare i gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning. Kommunerna uppges ha kunnat upprätthålla personaltätheten genom att rekrytera medarbetare som saknar utbildning för att arbeta med barn (*Förskolans kompetensförsörjning, Åtgärder för att möta rekryteringsbehoven, 2019*).

Enligt Skolverkets senaste prognos kommer det att vara fortsatt brist på behöriga förskollärare fram till 2035. Den visar liksom tidigare på fortsatt stora skillnader i behov och tillgång mellan kommunerna både vad gäller andelen förskollärare och andelen utbildade barnskötare. Arbetsförmedlingens yrkesprognos från 2023 konstaterar att tillgången på förskollärare på arbetsmarknaden kommer att vara fortsatt begränsad på kort och lång sikt.

Det behövs kraftsamling både inom Malmö stad och på nationell nivå genom bland annat en utökad och fördjupad samverkan kring förskolans kompetensförsörjning. Enligt samma rapport som nämns ovan kommer förskollärare och barnskötare att utgöra stommen i förskolans arbetslag även i framtiden, samtidigt som den lyfter vikten av att både kopplat till kompetensförsörjning och kvalitetsutveckling se över möjligheterna att knyta andra yrkesgrupper till förskolan som kan bidra i det alltmer komplexa uppdraget. Det kan handla om socialpedagoger, socionomer och bibliotekarier. Lärosäten, statliga myndigheter och andra nationella aktörer är viktiga i detta arbete och det kommer att krävas nya arbetssätt på alla nivåer.

Befolkningsutveckling

Malmö stads årliga befolkningsprognos är en avgörande planeringsförutsättning för förskolenämnden eftersom budgettilldelningen är baserad på utvecklingen av antalet barn 1-5 år. Prognosen ligger till grund för bedömningar av platsbehovet och därmed behovet av medarbetare, stödresurser och lokaler. De senaste årens befolkningsprognoser med färre barn i åldern 1-5 år har inneburit minskat kommunbidrag. Det senaste förslaget till befolkningsprognos (april 2023) indikerar fortsatt minskning av nämndens målgrupp, vilket förväntas innebära demografijustering som påverkar nämndens resurstilldelning 2024.

Årsvariationen när det gäller barns behov av plats i förskolan är en central planeringsförutsättning eftersom den ställer stora krav på förskoleverksamhetens förmåga att anpassa verksamheten under året. Behovet av plats är störst på våren då 6-åringarna, som står för en hög efterfrågan, fortfarande finns kvar i förskoleverksamheten. År 2022 var skillnaden mellan vår- och hösttermin drygt 2 000 barn. Verksamhetens planering behöver utgå från en omfattning av personal, lokaler och stödresurser som är anpassad efter den tidpunkt på året när platsbehovet är som störst.

Förändringar i demografin och behovet av förskoleplats kräver ett kontinuerligt arbete med att anpassa verksamhetens omfattning både mellan vår- och hösttermin och inför kommande år.

Behov av förändringar i Malmö stad som helhet

I detta avsnitt beskrivs behov av förändringar i staden som förskolenämnden främst ser kan möjliggöra förbättringar i arbetet kring barnen och i att säkerställa barns rättigheter inom förskoleverksamheten.

Gemensamt arbete för likvärdiga uppväxtvillkor

Utbildningsnämnderna och arbetsmarknads- och socialnämnden avser att fortsätta utveckla det gemensamma arbetet för att öka skyddsfaktorerna och minska riskfaktorerna i barns och ungas livsmiljöer. För att tidigare upptäcka och ge stöd till barn och unga som behöver det krävs tidiga och samordnade insatser. Utgångspunkten är att dessa insatser ges på den arena där barn och unga befinner sig, exempelvis i förskola, skola, socialtjänst, öppen verksamhet samt kultur- och fritidsverksamhet. Tidiga insatser bidrar till en gynnsam utveckling för barn och unga och till att använda samhällets resurser på bästa sätt för att undvika mer kostsamma insatser längre fram.

Nämnderna är överens om att strukturerade och tydliga former för samverkan kring barns och ungas behov är en viktig förutsättning för tidiga och förebyggande insatser. Utifrån sina respektive grunduppdrag avser nämnderna att fortsätta att stärka samarbetet. Det finns flera exempel på samverkansformer som kan ligga till grund för fortsatt utvecklingsarbete, däribland SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid) och pilotprojektet *Trygga barnet* som testats i Malmö under 2022-2023 och som är en samverkansmodell på individnivå för tidigt samordnat stöd.

Det gemensamma förebyggande arbetet kring de yngsta barnen fortsätter i nära samverkan mellan förskolenämndens och arbetsmarknads- och socialnämndens verksamheter samt med externa aktörer. En kombination av god mödravård, ett bra föräldrastöd och en förskola av hög kvalitet stärker möjligheterna till social jämlikhet i staden. Flera aktörer samlas utifrån barnets behov och där barnen finns. Samarbetsformer såsom *Barn blir* är exempel på gemensamt och tvärprofessionellt arbete kring barn och familjer med behov. Nämnderna avser att fortsätta utveckla förutsättningarna för samarbetet och relationerna mellan medarbetare närmast barnen och socialtjänsten med utgångspunkt i lokala förutsättningar och behov.

Gemensamt förhållningssätt till stadens förskolemiljöer

Utbyggnadsbehovet av nya förskolor i stadens utbyggnads- eller utvecklingsområden behöver även fortsättningsvis betonas. Förskolenämnden anser att kostnaderna för dessa utbyggnader, helt eller delvis, behöver hanteras i särskild ordning. Detta då stadens resursfördelning inte ger tydliga förutsättningar för nämnden att finansiera samtliga dessa kostnader. En avsaknad av förskolor i dessa områden kommer att vara svår att åtgärda i efterhand, eftersom mark då tagits i anspråk för andra ändamål, något som kan påverka stadens attraktionskraft.

Förskolenämnden strävar efter att motverka de geografiska obalanserna, vilket är en planeringsmässig utmaning. Frågan är central med hänsyn till att alla barn i Malmö ska ha god tillgång till en förskoleplats. Trots förbättrade förutsättningar i staden som helhet finns tendenser som visar på längre avstånd till förskolan för allt fler barn och vårdnadshavare. Orsaken är främst bristen på förskoleplatser i Limhamnsområdet, vilket påverkar platstillgången i andra områden. Väl fungerande gång-, cykel- och kollektivtrafikstråk är av största vikt för att kompensera för geografiska avstånd.

Frågan om en förskolas storlek mätt i antal platser behöver få tydligt fokus och det krävs en bättre samsyn mellan stadens planerande förvaltningar. Detta får inte styras av markförsörjnings- eller stadsplaneperspektiv utan utifrån förskolornas pedagogiska och organisatoriska perspektiv. För att nå en större samsyn kring lämplig storlek på en förskola behöver utredning ske som underlag för det fortsatta planeringsarbetet. Fortfarande ses uppenbara risker att planerade förskolor i Nyhamnen inte kommer att uppfylla nämndens krav på tillräckligt stora förskolor. Förskolenämndens bedömning är att det nästan alltid finns fysiska förutsättningar för 30 kvadratmeter per barn i friyta i staden som helhet, utom i de mest centrala delarna innanför kanalerna. De svårigheter förskolenämnden lyfter med koppling till behoven av friyta för förskolorna, kan ses som ett uttryck för att andra funktioner prioriteras framför barnen.

Flera av de krav och riktlinjer som styr lokalutformningen och som därmed påverkar stadens nybyggnadsprojekt av förskolor både i tidiga planeringskedan och senare bygglovsstadium, har påtagliga konsekvenser för utvecklingen av lokalkostnaderna. För att begränsa kostnadsutvecklingen pågår idag flera utvecklingsinsatser för ett tydligare gemensamt förhållningssätt i stadens planering, där nämnder som inom ramen för sina ansvarsområden arbetar med förskolelokaler medverkar.

Förskoleförvaltningen driver tillsammans med serviceförvaltningen ett femårigt projekt för att se över arbetsprocesserna med syfte att sänka investeringsutgifterna för nya förskolor.

Med utgångspunkt i uppdrag av kommunfullmäktige samordnar förskolenämnden utredningsarbetet rörande förutsättningarna för ökat samnyttjande av park för förskoleverksamheten. Arbetet sker tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden och servicenämnden. Bedömningen är att arbetet kan bli en viktig del i att belysa och ta ställning till barnens förutsättningar och plats i staden. Vidare har ett utredningsarbete startats på uppdrag av förskolenämnden för att undersöka förutsättningarna för ytterligare en uteförskola (liksom Stock och Sten). Arbetet sker tillsammans med fastighets- och gatukontoret och serviceförvaltningen.

Region Skånes nybyggnation i Västra Flensburg förutsätter att ersättningslokaler har byggts för den förskoleverksamhet med specialverksamheter, OB-verksamhet och centralkök som finns i området. Sammanlagt påverkas fyra förskolor med 430 platser. Tidplanen är ytterst komplicerad och kräver ett omfattande samarbete mellan stadens nämnder. Förändringen bedöms innebära en stor ökning av lokalyrorna, vilket förutsätter att förskolenämnden kompenseras för de omfattande kostnadsökningarna fullt ut. Detta då dessa förskolor inte är aktuella för avveckling av andra skäl.

Gemensamma insatser för digitalisering

Förskolenämnden delar flera behov och utmaningar i sin systemmiljö med de andra två utbildningsnämnderna samt med övriga nämnder i staden. Det finns gemensamma utmaningar som hindrar eller tar tid från medarbetare i det pedagogiska och administrativa arbetet. Exempel på detta är generella brister relaterade till den samlade systemmiljön och hantering av tekniska enheter. Samtidigt har förskolan specifika utmaningar och behov knutet till sin särart som behöver bevakas i upphandlingar och utvecklingsprocesser. Det handlar exempelvis om att kunna leva upp till sekretessbestämmelser och behov av kontinuerlig dokumentation kring barnets utveckling.

Utbildningsnämnderna samarbetar för att skapa en modern systemmiljö med barn- och elevregister, lärportal och analysverktyg. Detta innebär för förskolenämnden ett nödvändigt byte av verksamhetssystem. Det rymmer även möjlighet att höja kvalitet och likvärdighet med hjälp av digitalt stöd för fler av verksamhetens processer. Inom projektet och utbildningsnämndernas gemensamma systemhanteringsenhet kan flera systemstöd komma att skötas gemensamt. Utvecklingsarbetet och implementeringen är omfattande och ställer höga krav på ekonomiska och personella resurser.

Stadens centrala IT-organisation har sedan hösten 2022 en gemensam samverkansmodell där stadens gemensamma behov samlas. Det har lett till ett förslag till utvecklingsplan för staden. Förskolenämnden behöver vara aktiv i stadens digitaliseringsprocesser dels för att bevaka de egna behoven, dels för att implementera gemensamma lösningar, utveckla lokal användning och stödja förändring. Exempel på gemensamma processer rör upphandling av nytt ärendehanteringssystem, ett system för schema och bemanning (Medvind), system för utbildningar (LMS), system för digital post och e-signering samt avtalsdatabas. Många initiativ hanteras av staden på grund av nationell lagstiftning eller beslut på EU-nivå, till exempel program för ökad säkerhet.

Tillsammans med de initiativ som tagits av utbildningsnämnderna gemensamt och i staden står förskolenämnden inför ett arbete som kommer ställa krav på organisationens förmåga att prioritera, ställa om och lära nytt. Förskolenämndens bedömning är att digitaliseringsarbetet i nuläget kräver både ett stadsgemensamt fokus och medvetna investeringar för att på sikt skapa möjligheter till effektivisering och ökad kvalitet.

Förändring och utveckling av nämndens verksamhet

Här besvarar nämnden följande frågeställning:

- Vilka verksamhetsförändringar, effektiviseringar eller kvalitetsutveckling pågår eller planeras inom nämnden framöver? Beskriv även förändrade arbetssätt och/eller samarbete med andra som leder till förbättrad kvalitet och/eller minskade kostnader.

Det krävs ett fokuserat arbete kommande år för att stärka förutsättningarna för stadens förskolor att leva upp till de högt ställda kraven i skollagen och förskolans läroplan. De senaste årens systematiska kvalitetsarbete, genomförd organisationsutveckling för att stärka den gemensamma ledningsstrukturen och kontinuerlig utveckling av gemensamma arbetssätt har lagt en viktig grund. Samtidigt har utmaningarna kring likvärdigheten för barnen i Malmö stads förskolor blivit allt mer framträdande. I takt med att huvudmannens kunskaper om verksamheten fördjupats står det klart att det finns stora skillnader i förutsättningarna att kunna möta varje barn utifrån hans behov. Detta har föranlett nya vägval för tydligare prioriteringar och en ökad tyngdpunkt på riktade insatser inom nämndens ansvarsområde.

Förskolenämnden fastställde i Nämndsbudget 2023 prioriteringar för kommande års arbete. Dessa prioriteringar kräver långsiktighet och ligger därmed till grund för nämndens arbete med förändring och utveckling av förskoleverksamheten år 2024 och framåt. Detta avsnitt inleds med nämndens utvecklingsarbete kopplat till likvärdighet. Därefter följer det andra prioriterade området om förskola för fler barn. Avslutningsvis beskrivs arbetet med utveckling när det gäller lokaler.

Likvärdighet för barnen i Malmö

Inriktningen kommande år är att fortsätta arbetet för att skapa förutsättningar för professionen i mötet med barnen. Detta med utgångspunkt i de nationella målen i skollagen och förskolans läroplan. Kvaliteten och likvärdigheten avgörs i mötet mellan barnen och förskolornas medarbetare. Därför handlar likvärdighetsarbetet ytterst om att stärka kompetensförsörjningen och förutsättningarna för förskolans ledning och styrning. Med dessa delar på plats kan arbetet med läroplansuppdraget ges ytterligare förutsättningar att utvecklas.

I de senaste årens systematiska kvalitetsarbete har vikten av metodutveckling för att identifiera och analysera förskolornas likvärdighetsutmaningar betonats. Organisationen som helhet behöver fortsätta att förbättra sitt analysarbete. För att kunna fördela insatser utifrån verksamhetens behov krävs utveckling av processer för planering, uppföljning och vidareutveckling utifrån det uppföljningarna visar. Detta kan i sin tur bidra till förtydligade målbilder kopplat till de prioriterade områden som nämnden beslutat om.

En av utgångspunkterna för arbetet med en likvärdig utbildning är att den stödjande organisationen i förhållande till rektorer och profession i större utsträckning ska anpassas till och dimensioneras utifrån rektorernas och förskolornas behov och förutsättningar. Ett flerårigt förändringsarbete har nu utmynnat i en ny organisering av stödfunktioner där kompetens för stöd i pedagogiskt utvecklingsarbete, specialpedagogiska insatser, bemanning och administrativa uppgifter har samlats övergripande. Detta med syftet att styra mot och prioritera ett arbete som i än högre grad gagnar en likvärdig utbildning för barnen i förskolorna och som därigenom bidrar till mer likvärdiga uppväxtvillkor. Nu behöver ett arbete ta vid som tydliggör styrningen av insatser för att stödja personalens arbete närmast barnen. Tydliga processer för hur stöd ska fördelas mellan olika verksamheter och ett systematiskt sätt att arbeta med utvärdering och dimensionering av stödresurser behöver utvecklas.

Även fortsättningsvis är inriktningen att pröva, utveckla och utvärdera metoder för riktade insatser. Analyser ska ligga till grund för hur insatserna ska riktas och följas upp. Uppföljning och utvärdering av insatsernas effekter är en viktig del i arbetet. De riktade insatser som prövas kräver förutsägbarhet i planeringen och ekonomisk kontinuitet åren framöver.

Att vidareutveckla lokalt anpassade insatser och arbetssätt är mer resurskrävande än standardiserade lösningar. Utöver fördjupade kunskapsunderlag, som har sin grund i professionens analyser och

bedömningar, krävs hög kompetens hos rektorer och pedagogisk personal, styrningsförmåga och ett lyhört ledarskap på alla nivåer i organisationen.

Arbetet för likvärdighet och med barns rättigheter i Malmö går hand i hand. Barnkonventionen är en integrerad del av skollagen och förskolans läroplan. Ett ramverk för arbete med prövningar av barnets bästa är under framtagande på huvudmannanivå, vilket är en del av arbetet med att säkerställa barns rätt till delaktighet och inflytande enligt barnkonventionen.

Kompetensförsörjning och kompetensutveckling

Kompetensförsörjningen är ett av de viktigaste strategiska områdena för att öka kvaliteten och likvärdigheten för förskolebarnen i Malmö. Det handlar om att stärka den formella kompetensen, höja den generella kompetensnivån och att kunna fördela kompetens utifrån lokala behov och förutsättningar. En övergripande utgångspunkt i kompetensförsörjningsarbetet är att attrahera, rekrytera, behålla och utveckla förskolans medarbetare.

För att kunna rikta kompetens till de delar av verksamheten där barnens behov är som störst behövs både fördjupade kunskapsunderlag och en gemensam förståelse för de utmaningar som förskolorna har. Det långsiktiga arbetet med att lyfta yrkesrollerna i förskolan, höja förskolans status och sätta fokus på utvecklingsmöjligheter fortsätter under 2024.

Arbete med att öka andelen förskollärare och barnskötare med formell kompetens är grundläggande. Det finns behov av både nyrekrytering och av ett långsiktigt arbete som möjliggör att medarbetare som idag finns inom organisationen ges möjlighet att vidareutbilda sig. När det gäller den samlade kompetensnivån i arbetslagen och förmågan att i praktiken utföra läroplansuppdraget finns ett generellt behov att höja medarbetarnas kompetensnivå. Detta förutsätter fortsatta kompetensutvecklingsinsatser av både riktad och generell karaktär och ställer krav på nämnden att avsätta resurser för vikarier i syfte att möjliggöra för medarbetare att delta i utbildningen och att upprätthålla kontinuiteten i barngruppen.

Även kommande år finns stora behov av kompetensutveckling för språkutvecklande lärmiljöer för barnen och utveckling av aktiva språkutvecklande arbetsplatser. Andra områden där nämnden som huvudman för utbildningen särskilt har identifierat behov av kompetensutveckling är värdegrundsuppdraget och arbetet med alla barns rätt till stöd.

En viktig del i arbetet med att attrahera framtida medarbetare är fortsatt samverkan med utbildningsanordnare för utbildning av förskollärare respektive barnskötare. Det behövs även fortsatt dialog om möjligheterna att vidareutveckla utbildningsformerna för de pedagogiska yrkena inom förskolan. Detta med syftet att utveckla flexibla och attraktiva utbildningsformer som kan attrahera fler studenter.

Förskollärarstudenterna som gör verksamhetsförlagd utbildning (VFU) och gymnasieelever och studerande inom vuxenutbildning som gör arbetsplatsförlagt lärande (APL) i Malmös förskolor är en viktig bas för rekrytering av förskollärare och barnskötare. Det är av stor vikt att alla elever, studerande och andra praktikanter tas om hand väl och får en positiv bild av förskoleverksamheten. För att höja kvaliteten i den verksamhetsförlagda utbildningen krävs ytterligare utveckling av arbetsmetoder, organisering samt samordning av mottagandet inom nämndens verksamhet. Arbetet ställer krav på tillgång till handledare i verksamheten, vilket behöver beaktas vid planering och resurssättning.

Det krävs ett proaktivt arbete med att lyfta fram förskolan som en attraktiv arbetsplats. Att medarbetare får ge sin bild av att arbeta i förskolan och av sin egen förskolekarriär kan bidra till både intern stolthet och att skapa intresse hos potentiella medarbetare. Även barns röster om sin förskola behöver tydligare ta plats i arbetet. För att få en bredare rekryteringsbas och främja en jämnare könsfördelning inom verksamheten är arbetet för att öka andelen män i förskolan en fortsatt viktig fråga.

Hälsofrämjande arbete och lönebildning

Det hälsofrämjande arbetet för en god arbetsmiljö riktas även framöver mot friskfaktorer, arbetsglädje och positiv psykologi. Detta för att förstärka och ta tillvara det som redan fungerar bra inom förskolans

verksamheter och för att främja en god kvalitet i arbetet med barnen och ett hållbart arbetsliv. Det partsgemensamma arbetet tillsammans med ledningsgrupper och skyddsombud inom detta område fortsätter. År 2024 kommer utveckling av det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM) fortsatt att vara i fokus. Planen är att partsgemensamt arbeta fram ett koncept för att kontinuerligt utbilda och kompetensutveckla chefer och skyddsombud i arbetsmiljöfrågor.

Insatser för att minska sjukfrånvaron och förbättra arbetsmiljön behöver genomföras på organisations-, arbetsplats- och individnivå. I arbetet för att minska sjukfrånvaron är företagshälsovården en viktig strategisk partner. År 2024 får förskolenämnden en ny leverantör av företagshälsovård och ett nytt samarbete ska utformas för att kunna fortsätta arbeta förebyggande.

Nämndens erfarenhet är att utvecklingen av attraktiva arbetsplatser med utvecklingsmöjligheter för alla medarbetare, en god lönebildning och en hälsofrämjande och god arbetsmiljö ökar förutsättningarna för minskad sjukfrånvaro, ökad trivsel och att medarbetare stannar kvar i arbetet nära barnen. Arbetet med ingångslöner för att attrahera nya förskollärare och pedagoger med inriktning förskola i konkurrens med andra arbetsgivare är grundläggande liksom lönesatningar för att särskilt uppmärksamma erfarna och skickliga medarbetare inom de yrkesgrupper som verkar nära barnen. Under 2024 ska det tecknas flera nya löneavtal, vilket kan påverka förskolenämndens ekonomiska förutsättningar.

Ledning och styrning

För att organisationen som helhet ska kunna uppfylla målen i förskolans nationella styrdokument krävs en ändamålsenlig och väl fungerande modell för ledning och styrning på lokal nivå. Den lokala ledningsorganisationens förutsättningar att driva utveckling för ökad kvalitet och likvärdighet behöver stå i fokus under 2024 och i de kommande årens arbete. Tillsammans med stärkt kompetensförsörjning lägger detta grunden för ett långsiktigt hållbart utvecklingsarbete.

Rektorerna har helhetsansvaret för utbildningen och undervisningen och leder arbetet tillsammans med biträdande rektorer och förste förskollärare. Som pedagogiska ledare behöver rektorerna vara väl informerade om situationen på förskolorna för att både kunna fatta beslut om rätt prioriteringar och eventuella omfördelningar av resurser utifrån det kompensatoriska uppdraget och behoven i verksamheten. Förskolenämndens huvudmannans ansvar i förhållande till förskolans lokala ledning handlar om att se till att rektorerna och deras ledningsfunktioner har tydliga mandat, utrymme och förutsättningar att leda och samordna det pedagogiska arbetet.

Förskolenämnden som huvudman behöver arbeta för att skapa förutsättningar för att rikta stöd och resurser för att möta behoven i verksamheten. De senaste årens förändringsarbete har resulterat i en mer samlad organisation för stödfunktioner. Vardagen på förskolorna är komplex och förutsättningarna för rektorerna och de lokala ledningsgrupperna att ta ansvar för att leda det kompensatoriska arbetet varierar mellan förskoleområdena.

En viktig del i det fortsatta övergripande arbetet handlar därför om prioriteringar och om att erbjuda rektorerna och de lokala ledningsgrupperna ett stöd i vardagen som är ändamålsenligt och som i större utsträckning än idag är utformat utifrån de lokala behoven inom förskoleområdet. För att kunna utveckla, effektivisera och anpassa övergripande stödinsatser och stödfunktioner i förhållande till enhetsnivån behövs fördjupade kunskaper om rektors förutsättningar.

Förskolenämnden har ett ansvar för att säkra att verksamhetens utveckling närmast barnen sker på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Inom nämndens verksamhet finns etablerade rektorsforum och även forum för förste förskollärare och biträdande rektorer. Dessa forum möjliggör kollegialt lärande och erfarenhetsutbyte mellan de olika ledningsfunktionerna men behöver tydligare kopplas till förskolenämndens övergripande planering. Detta för att skapa samsyn och gemensam förståelse för de utmaningar som förskoleverksamheten som helhet har att hantera.

Den översyn av det gemensamma arbetet med ledarutveckling och ledarförsörjning som pågår i staden och som syftar till att arbeta mer gemensamt kring dessa insatser ska också bidra till att höja kvaliteten i förskolenämndens arbete. I det fortsatta samarbetet med stadskontoret och övriga förvaltningar är det

viktigt att lyfta fram förskolans särskilda förutsättningar och behov kopplat till rektorsuppdraget och förskolornas lokala ledningsorganisation. Inom nämndens verksamhet sker arbetet med utgångspunkt i det komplexa ledaruppdraget inom förskolan. Det syftar till att förbättra arbetsmiljön för både chefer och medarbetare och ska öka förutsättningarna för ett närvarande och strategiskt ledarskap. Förskolenämnden ser ett fortsatt behov att arbeta strategiskt med ledarförsörjning utifrån kommande pensionsavgångar och personalomsättning.

Under 2024 behövs även fortsatta insatser inom ledarutveckling. Här ingår program som *Nya ledare* och *Ledarutvecklingsgrupper i förskolan* som riktar sig till ledningsfunktioner som har mer erfarenhet och söker fördjupning i ledarrollen. Vidare behöver fortlöpande kompetensutvecklingsinsatser för ledare inom olika ämnesområden, liksom behovsanpassad ledarcoachning, chefshandledning och utvecklingsinsatser för lokala ledningsgrupper ges förutsättningar att fortsätta.

Övergripande utvecklingsområden

Som huvudman för förskoleverksamheten har förskolenämnden ett ansvar att vidta åtgärder för att öka likvärdigheten och höja kvaliteten i verksamheten. De senaste årens fördjupade analyser och uppföljningar visar på generella utmaningar när det gäller likvärdigheten och kvaliteten inom områdena alla barns rätt till stöd, det språkutvecklande arbetet och förskolornas sätt att arbeta med förskolans värdegrund.

För att öka måluppfyllelsen inom de prioriterade områdena kommer det att krävas långsiktiga utvecklingsinsatser på samtliga nivåer i organisationen. Avgörande i det fortsatta arbetet blir att utveckla de övergripande stödfunktionernas sätt att arbeta i förhållande till förskolorna för att i större utsträckning kunna prioritera bland insatserna och fördela resurserna till de förskolor där behoven i barngrupperna är som störst.

Det språkutvecklande arbetet

Det språkutvecklande arbetet har stått i fokus de senaste åren och kommer att ha hög prioritet även kommande år. Under 2023 har en sammanhållen struktur för huvudmannens övergripande styrning och ledning av det språkutvecklande arbetet arbetats fram. Det fortsatta arbetet inom området omfattar både insatser för att främja barns språkutveckling och insatser för den pedagogiska personalens språkutveckling.

Den pedagogiska personalens språkutveckling behöver fortsatt prioriteras i huvudmannens övergripande planering för kompetensutvecklingsarbetet under 2024. I samarbete med Skolverket planeras omfattande språkfrämjande insatser avseende svenska språket för samtliga kommunens förskolor. En viktig del av arbetet handlar om att anpassa Skolverkets modell efter förutsättningarna i verksamheten och att utveckla metoder som möjliggör långsiktiga effekter i arbetslagen. Avgörande för att insatserna ska kunna genomföras enligt planering är att bemanningen i verksamheten kan säkerställas.

Utbildningen i förskolan ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Kopplat till barns språkutveckling medverkar Malmö stad i ett treårigt nationellt forsknings- och utvecklingsprogram (FoU) i samarbete med Göteborgs universitet och tio andra kommuner som syftar till att utveckla ny forskningsbaserad kunskap och att främja förskolans språkutvecklande arbete. Detta är ett samarbete som behöver fortsätta och fördjupas kommande år. Centralt är att utveckla metoder och arbetssätt som möjliggör att den nya kunskapen kan omsättas i praktisk handling på kommunens förskolor.

I samverkan med Malmö universitet har ett gemensamt utvecklingsarbete inletts med fokus på *Musik i förskolan*, som bland annat syftar till att stärka kopplingarna mellan förskolläraryrket och den pedagogiska arbetet på kommunens förskolor. I arbetet understryks musikens egenvärde i förskolan men också musikens betydelse för att främja bland annat barns språkutveckling.

Förskolans värdegrund

Sedan ett antal år tillbaka genomförs kontinuerliga kompetensutvecklingsinsatser för att stärka rektorernas och medarbetarnas kunskaper om och förutsättningar för det förebyggande och främjande arbetet genom olika stödmaterial och kompetensutvecklingsinsatser, med fokus på förskolans värdegrundsuppdrag och ett normkritiskt förhållningssätt.

De senaste årens uppföljningar visar på behov av fortsatta insatser inom en rad områden som kopplar till förskolornas värdegrundsarbete, men också att de övergripande stödfunktionernas sätt att arbeta i förhållande till förskolorna behöver ses över och göras mer ändamålsenligt. För att huvudmannen ska kunna ta ansvar inom området behövs underlag för strategisk samordning och långsiktiga prioriteringar. De kartläggningar som görs 2023 ska ligga till grund för åtgärder år 2024 och framåt.

Alla barns rätt till stöd

Arbetet med att utveckla utbildningen och anpassa undervisningen efter barnens behov och förutsättningar är en central del av förskolans kompensatoriska uppdrag. Som ett led i att utveckla en mer ändamålsenlig stödorganisation görs under 2023 fördjupade uppföljningar kring alla barns rätt till stöd för att belysa förskolornas förutsättningar att utveckla och anpassa arbetssätt och förskolornas sociala, pedagogiska och fysiska miljöer efter behoven i barngrupperna. Resultaten från de fördjupade uppföljningarna kommer att ligga till grund för huvudmannens fortsatta arbete inom området under 2024 och kommande år. Även den kunskapsöversikt som tagits fram med fokus på barns hälsa, och som tidigare nämnts, utgör ett viktigt underlag.

Det systematiska kvalitetsarbetet

Huvudmannens ansvar att utifrån orsaksanalyser vidta åtgärder för att höja kvaliteten i verksamheten ställer krav på lyhördhet i förhållande till rektorernas och professionens bedömningar. Vidare krävs en förmåga att på övergripande nivå utveckla det systematiska kvalitetsarbetet så att den övergripande planeringen kan möta behoven i verksamheten.

Uppföljning och utvärdering av det kompensatoriska arbetets effekter, och i vilken uträkning resurser används på sätt som främjar barns utveckling och lärande, behöver ske på samtliga ansvarsnivåer inom organisationen. De senaste årens lägesbedömningar och fördjupade uppföljningar har stärkt organisationens analysförmåga, både på enhetsnivå och på övergripande nivå, men visar också på behov av vidareutveckling. Det pågående arbetet för att stärka rektorerna och de lokala ledningsgrupperna i det systematiska kvalitetsarbetet behöver därför fortsätta även under 2024.

På övergripande nivå behöver kopplingarna mellan förskolornas och huvudmannens övergripande uppföljning och planering stärkas ytterligare. Detta för att öka precisionen och tydliggöra ansvarstagandet i det övergripande utvecklingsarbetet. Det nationella kvalitetssystemet för ökad kvalitet och likvärdighet utgör en av utgångspunkterna i det fortsatta arbetet.

Digitalisering som utvecklingsverktyg

Uppföljningar av arbetet inom det övergripande utvecklingsområdet *Digitalt meningsskapande i förskolan*, som syftar till att stärka förskolornas arbete med läroplanens mål kring digitalisering, visar på en rad utvecklingsbehov. Förskolans läroplansuppdrag ställer höga krav på medarbetarnas digitala kompetens men också på förmågan att i undervisningsmoment kunna koppla samman arbetet med barns digitala lärande med andra läroplansområden. Förskolans lokala ledning, förskollärare och arbetslag behöver ha tillräcklig kunskap för att kunna avgöra när och hur samt vilka digitala lärresurser som ska användas i utbildningen.

Inom ramen för läroplansuppdraget efterfrågar förskolorna centralt stöd, struktur och tydliggjort ansvar. Enligt Lägesbedömning 2022 riskerar en avsaknad av eller bristfälligt centralt stöd att leda till att medarbetarna på förskolorna behöva lägga mycket tid på teknisk problemlösning vilket i förlängningen riskerar att gå ut över det pedagogiska arbetet. Tillgång till adekvata verktyg och stöd i uppdraget relaterar även till nämnden som attraktiv arbetsgivare och därmed i förlängningen till en god kompetensförsörjning.

Förskolenämnden behöver växla upp digitaliseringsarbetet kommande år. Detta innefattar även behov av utveckling av verksamhetens administrativa processer. Många gånger handlar det om att med stöd av digitalisering förbättra och effektivisera processer samt att höja kvaliteten i både det interna arbetet och i service till medborgare. Givet det stora förändringstryck och de behov som finns av digitalisering inom nämndens verksamhet behöver strategier för arbetet tas fram. En viktig del är att utveckla en styrmodell som stödjer möjligheterna att bedöma effekter, prioritera och resursätta olika initiativ och behov.

Förskolenämndens bedömning är att digitaliseringsarbetet kräver stora investeringar, men att det på sikt skapar möjligheter till effektivisering och ökad kvalitet för barnen. Genom projektet Modern systemmiljö finns goda förutsättningar att på sikt få både tidsvinster och höjd kvalitet. Dock ställer arbetet initialt stora krav på tillgängliga resurser. En förutsättning är även att berörda medarbetare, enheter och avdelningar kan frigöra tid till utvecklingsarbetet.

Förskolenämnden har de senaste åren arbetat med att utveckla digitalt stöd för vårdnadshavarkommunikation genom systemet Tempus. Implementering på förskolorna pågår och innefattar kompetensutveckling av personal och involvering av vårdnadshavare. En viktig del i det fortsatta arbetet är att beakta digitalt utanförskap för de vårdnadshavare som saknar digitala verktyg och system för att identifiera sig digitalt.

Förskola för fler barn

Från och med 2023 är arbetet för att öka andelen barn i förskola en del av uppdraget enligt skollagen. De nya lagkraven innebär att Malmö stad nu är skyldig att arbeta aktivt för att nå de barn som inte tar del av förskolan. Särskilt fokus är på de barn som skulle ha stor nytta av förskolan i sin vardag och ur ett livslångt perspektiv, till exempel nyanlända barn och barn från socioekonomiskt resurssvaga familjer. Att skapa likvärdiga förutsättningar och uppväxtvillkor för Malmös barn är en avgörande uppgift för hela staden och ett arbete som förskolenämnden har prioriterat under en längre tid. För nyanlända barn är en tidig språkutveckling i svenska av stor betydelse för deras fortsatta skolgång. Arbetet knyter tydligt an till Malmökommissionens rekommendationer och det arbete förskolenämnden format utifrån dem för att öka andelen barn i förskola.

Arbetet med att utreda och skapa grundläggande strukturer för att förskolenämnden ska kunna ta sitt ansvar utifrån de nya skollagskraven har under det senaste året inneburit en kraftsamling inom förskolenämndens verksamhet. En avgörande del i arbetet är även förskolenämndens samverkan med civilsamhället. En utmaning i arbetet är att de ökade lagkraven inte kommer med statlig finansiering. Kommunerna förväntas därmed finansiera ambitionsökningen inom egna ramar.

För att säkra att Malmö stad lever upp till lagkravets syfte att öka andelen barn i förskola krävs ett fortsatt systematiskt och långsiktigt arbete. Många av de barnfamiljer som staden behöver nå lever i stor utsatthet, fattigdom och under osäkra förhållanden. Detta innebär att det även fortsatt finns behov av ett mångfacetterat och kontinuerligt arbete tillsammans med civilsamhället i områden där inskrivningsgraden är särskilt låg. I detta arbete är även en samverkan med arbetsmarknads- och socialnämnden viktig då de möter många barnfamiljer i sina verksamheter. Den bristande tilliten till myndigheter till exempel vid risk för orosanmälningar kan påverka familjer att avstå förskola för sina barn. Här finns möjligheter att utveckla samverkan kring förtroendeskapande åtgärder. Det kommer även krävas ett utökat samverkansarbete med regionen och andra myndigheter dels på kort sikt för att informera om det lagstadgade uppdraget, dels för att kunna bedriva ett långsiktigt arbete för att trygga barns likvärdiga tillgång till förskola.

Ambitionen att öka andelen barn i förskolan ställer krav på att det finns kapacitet ur flera perspektiv för att ta emot fler barn och kunna erbjuda en förskola av god kvalitet nära hemmet för alla barn i Malmö. Förskolenämnden behöver därför beakta detta i sitt arbete med kvalitet, kompetensförsörjning och lokalförsörjning.

Familjecentraler och öppna förskolor som förebyggande och främjande arenor

Det arbete som bedrivs inom familjecentralerna och öppna förskolor i nära samverkan med arbetsmarknads- och socialnämnden och Region Skånes verksamheter är fortsatt av stor vikt för att främja en god hälsa hos barnfamiljer. Dessa verksamheter är viktiga arenor för att sänka trösklarna in i förskolans värld, och därmed ett viktigt verktyg i förskolenämndens arbete för att öka andelen barn i förskolan. Med ett familjecentrerat arbetssätt ökar möjligheterna att förebygga, upptäcka och tillgodose behov av stöd.

Förskolenämnden planerar för att fortsätta göra verksamheten i de öppna förskolorna tillgänglig för fler utrikesfödda barn och vårdnadshavare. Ett sätt att inkludera denna grupp är att i samverkan med gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och idéburna bildningsförbund fortsatt erbjuda

svenskundervisning för utrikesfödda föräldralediga. Något som ger vårdnadshavarna, särskilt kvinnor, större egenmakt och förutsättningar till etablering på arbetsmarknaden. Det uppdrag som staten gett till SKR, att bedriva ett stödande arbete gentemot kommunerna de kommande två åren i syfte att stärka utrikesfödda kvinnors etablering på arbetsmarknaden med utgångspunkt från öppna förskolan, kan här bli en vägledning.

Lokalutveckling

Planeringsarbetet och befolkningsutvecklingen

Det senaste förslaget till befolkningsprognos är tydligt förändrat jämfört med prognosen från 2022. Analyser pågår som kommer att lyftas in i lokalbehovsplanen. Generellt sett ses förändringar i de centrala delarna av staden som tyder på att barnfamiljer i mindre grad flyttar till annat boende i de yttre områdena eller till kranskommunerna. Befolkningsutvecklingen i utbyggnadsområdena är också lägre, vilket kan tyda på bedömningar om en minskad inflyttning. Förskolenämnden vill trots detta betona betydelsen av en stabil planering för samhällsservice inom utbyggnadsområden.

En hållbar lokalförsörjning innebär att förskolenämndens planeringsvolymerna som regel överstiger aktuella bedömningar om den demografiska utvecklingen. Detta handlingsutrymme är nödvändigt för att inte riskera en framtida bristsituation i staden som helhet. En central faktor för planeringsvolymerna är även statusen på befintliga förskolor.

En annan viktig orsak är att planering av nya förskolor ofta innefattar ett flertal osäkerheter, något som medför behov av lång framförhållning i nybyggnadsprojekt. Lokalplaneringen behöver därför ske med långsiktighet och vara robust i sin karaktär. Förskoleverksamhetens årsvariation när det gäller behovet av förskoleplatser innebär vidare en särskild komplexitet i planeringsarbetet.

Förskolenämnden vill framhålla att nuvarande planering innebär att lokalkapaciteten i det långa perspektivet inte är bekymmersam. Dock är de geografiska obalanserna i fördelningen av platser i staden en fortsatt utmaning, vilket nämnts tidigare i denna budgetskrivelse.

Vikten av kvalitativa och ändamålsenliga lokaler

Även om befolkningsprognosen är en central utgångspunkt i lokalplaneringen behöver även statusen inom det befintliga lokalbeståndet vägas in i analyserna om behovet av lokalförändringar och investeringar. Inom det befintliga lokalbeståndet finns fortfarande ett flertal lokaler med brister i den fysiska miljön, som innebär att lokalerna inte är fullt ändamålsenliga för verksamheten. Detta trots att det byggts ett stort antal nya förskolor under de senaste 10 åren. Förskolenämnden vill framhålla vikten av kvalitativa och ändamålsenliga förskolemiljöer i staden både vad gäller lokaler och tillhörande utemiljöer.

För förskolenämnden är därför en fortsatt avvecklingsplanering angelägen utifrån arbetet med kvalitativa och ändamålsenliga förskolemiljöer, men också för att kunna balansera den samlade lokalkapaciteten i förhållande till de nya förskolor som planeras. I den samlade planeringen finns även tillfälliga paviljonglokaler som behöver avvecklas, samt lokaler som planeras att lämnas till grundskolan.

En särskild utmaning är att hantera det stora antalet förskolor som byggdes på 1960- och 1970-talet, där många byggnader idag bedöms närma sig sin livslängd. När livslängden närmar sig blir kostnaderna för underhåll och upprustning allt svårare att motivera. Frågorna om miljö och energieffektivitet behöver särskilt vägas in i dessa överväganden.

Ny organisation för lokalförsörjningen

Införande av den nya organisationen för lokalförsörjning i staden pågår, vilket innebär ett omfattande arbete framförallt tillsammans med serviceförvaltningen, men också med den strategiska funktionen inom stadskontoret, stadsbyggnadskontoret och fastighets- och gatukontoret.

Vartefter arbetet fortskrider bör utvärdering och uppföljning ske för att bedöma utfall och konsekvenser av nya arbetsprocesser. Förskolenämnden vill särskilt betona vikten av fortsatta gemensamma arbeten inom kommunen, men samtidigt måste viss oro lyftas för att allt för omfattande administrativa rutiner skapas.

Den nya lokalbanken är ett centralt verktyg i kommunens nya arbetssätt rörande lokalplaneringen. Det råder idag stor osäkerhet kring utformningen av detta verktyg och om det kommer att bidra till ett effektivare resursutnyttjande.

Förskolenämnden konstaterar också att som en konsekvens av de nya arbetssätten kommer den lokalbehovsplan som nu arbetas fram inte att omfatta år 2024, utan ha år 2025 som start för planeringen av det gemensamma arbetet i staden. Överväganden pågår kring hur nämnden för egen del ska tydliggöra planeringen avseende 2024.

Särskilda åtgärder och effekter av planeringen

För 2024 pågår planering för avveckling av upp mot fem förskolelokaler med cirka 150 platser. Tomställning av ytterligare lokaler kan eventuellt bli aktuellt. Detta för att ha beredskap att justera kapaciteten i förhållande till behovsutvecklingen, men också i syfte att ha handlingsberedskap för oförutsedda händelser. Under 2024 kommer tre nya förskolor att stå klara med sammanlagt cirka 520 platser. Detta innebär ett nettotillskott av lokalmässig kapacitet om cirka 370 platser. Platserna tillkommer under sensommar och höst.

Kostnadsutvecklingen

För att begränsa lokalkostnadsutvecklingen bedöms det som nödvändigt att uppföra de nya förskolor som krävs till lägre investeringsutgift än vad som är fallet idag. En ökad avveckling påverkar volymerna men har inte tillräcklig effekt för att sammantaget begränsa kostnadsutvecklingen. En central aspekt är hur förskolornas nya lokaler används - att de kan användas som det är planerat är centralt för ett effektivt resursutnyttjande. En positiv tendens kan ses i att vissa av de senast nybyggda förskolorna vid slutreglering visat sig få betydligt lägre hyreskostnader jämfört med planerat.

Fristående verksamhet

I fristående verksamhet finns cirka 16 procent av det samlade antalet förskoleplatser i Malmö stad. För att ha beredskap att möta förändringar i staden som helhet behöver förskolenämnden följa och agera utifrån den kapacitet som finns inom de fristående verksamheterna. Det behöver finnas utrymme i den samlade kapaciteten för att kunna hantera oförutsedda händelser i befintligt lokalbestånd både inom kommunal och fristående verksamhet. Platserna i de fristående verksamheterna innefattas därför i den samlade lokalbehovsanalysen.

I nuläget finns information om en betydande minskning av antalet platser i fristående verksamheter inför 2024. Effekterna för förskolenämnden innebär förändrade planeringsmässiga förutsättningar som påverkar kapaciteten ytterligare i vissa områden.

Familjecentraler

Nämnden vill framhålla att det planeringsarbete som pågår i samverkan med andra nämnder och myndigheter är komplext. Senare delen av 2023 är planeringen att en ny familjecentral kommer att starta. Planeringsarbetet för ytterligare en familjecentral fortskrider. Bedömningen är att förutsättningar kan finnas för start under 2024, men i nuläget finns betydande osäkerheter till följd av förändrat rättsläge kring upphandling.

Kommunbidrag

Här besvarar nämnden följande frågeställningar:

- Vilka ekonomiska effekter kan uppnås till följd av förändrat arbetssätt/ samarbete med andra på kort och lång sikt?
- Vilka förändringar som innebär ökade kostnader eller lägre intäkter kommer att påverka nämndens verksamhet 2024? Vilken effekt får detta på nämndens behov av kommunbidrag?
- Vilka förändringar pågår eller planeras inom nämndens verksamhet som innebär minskade kostnader eller högre intäkter? Vilken effekt får detta på nämndens behov av kommunbidrag?

Sedan förskolenämnden fick ansvaret för den kommunala förskoleverksamheten i Malmö stad har målet varit att årligen höja grundbeloppet för att skapa förutsättningar för utveckling av verksamhetens kvalitet. Detta har möjliggjorts genom ökade kommunbidrag såväl som genom ett ständigt arbete med att fördela och använda resurserna optimalt. En löpande grundförutsättning i nämndens planeringsarbete är att kontinuerligt anpassa kapacitet och organisation till antalet barn i verksamheten. Nu är nämndens bedömning att förutsättningarna till ytterligare anpassningar kan påverka verksamhetens kvalitet.

Under 2023 har nämnden kunnat hantera kostnadsökningar och effektiviseringskrav inom befintlig budget. Förändringen av statsbidragens konstruktion gav nämnden möjlighet att finansiera en bibehållen personaltäthet och att göra riktade insatser inom prioriterade områden. För de kommunala förskolorna är de riktade statsbidragen därmed en avgörande del i finansieringen av verksamheten. Riktade statsbidrag är kortsiktiga till sin karaktär och kan förändras såväl i storlek som i syfte mellan åren. För att minska sårbarheten och bibehålla kontinuitet kring barnen behöver resurstilldelningen grundas i mer långsiktigt hållbara och förutsägbara förutsättningar.

Vilka förändringar som innebär ökade kostnader eller lägre intäkter kommer att påverka nämndens verksamhet 2024? Vilken effekt får detta på nämndens behov av kommunbidrag?

Förskolenämndens lokalkostnader utgör en betydande del av de totala kostnaderna och det finns en stor osäkerhet kring utvecklingen inför 2024. Den kommungemensamma internhyresmodellen innebär påtagliga förändringar för hanteringen av lokalkostnader för förskolorna. Den nya modellen innebär betydligt högre kostnader för nya förskolor och får även konsekvenser för befintliga förskolor. I dagsläget är det dock oklart hur omfattande de ekonomiska konsekvenserna blir av denna förändring. Dessutom kan en hög inflation öka lokalkostnaderna ytterligare.

Under 2024 färdigställs ett antal nya förskolor utifrån den lokalplanering som varit baserad på tidigare års befolkningsprognoser. Nettotillskottet uppgår till 370 förskoleplatser. Förslaget till befolkningsprognos för åren 2024 till 2033 indikerar en ytterligare minskning av antalet barn i åldern 1-5 år mot vad tidigare prognoser har visat. Förskolenämnden har på kort sikt begränsade möjligheter att anpassa lokalbeståndet. Detta innebär både ökade lokalkostnader per plats och högre lokalkostnadsersättning till fristående huvudmän. Det finns långt framskridna planer på etablering av en ny familjecentral som ökar nämndens kostnader.

Förskolenämndens lönebildning har de senaste åren inneburit högre personalkostnader än vad nämnden har fått i ökat kommunbidrag. Behovet för att särskilt uppmärksamma erfarna och skickliga medarbetare och för att attrahera formellt utbildad personal till förskolorna är fortsatt stort. Om personalkostnaderna ökar med 1 procent mer än den pris- och lönekompensation som tilldelas i kommande kommunbidrag ökar kostnaderna med cirka 18 mnkr. Utöver detta tillkommer ökade kostnader för PO-pålägg och ökad ersättning till fristående enheter.

Bedömningen är att statsbidragen inte kommer att öka 2024. Detta för att statsbidragen inte indexuppräknas utan hålls konstanta mellan åren. Merparten av statsbidragen används i dagsläget till personalkostnader i förskolorna vilket innebär att kommande kostnadsökningar saknar finansiering. Statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder viktas mellan kommunerna till stor del utifrån en socioekonomisk faktor. Förändring av malmöbornas inkomster kan påverka nämndens tilldelning.

Förskolenämnden står inför ett nödvändigt byte av verksamhetssystem. Upphandling av barn- och elevregister och analysverktyg pågår och implementering av nytt system förväntas ske under 2024. Förändringen är omfattande och ställer höga krav både på ekonomiska och personella resurser.

De nya kraven på kommunerna rörande förskola för fler barn innebär tillkommande kostnader för förskolenämnden för arbetet med uppsökande verksamhet, ökad administration och fler barn som går i förskola. Regeringens mening är att kommunerna är kompenserade för att erbjuda alla barn plats i förskola, men förskolenämnden vill betona att kostnader för den uppsökande verksamheten och kraven på att erbjuda plats i förskola för fler barn är något som följer med de nya lagkraven.

Den kommunala huvudmannen har dessutom ett särskilt ansvar att ha beredskap för att ta emot alla barn med behov av förskoleplats, vilket fristående huvudmän inte har. Kostnaden för denna beredskap bedöms uppgå till cirka 150 tkr per plats och år.

Vilka förändringar pågår eller planeras inom nämndens verksamhet som innebär minskade kostnader eller högre intäkter? Vilken effekt får detta på nämndens behov av kommunbidrag?

Internhyresmodellen förväntas ge minskade kostnader för förskolenämnden, vilket kommer att regleras genom sänkt kommunbidrag.

Skolverket finansierar språkfrämjande insatser för medarbetare på kommunens förskolor. Kopplat till detta har förskolenämnden under 2023 finansierat vikariekostnader med 10 mnkr av statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder. Detta för att möjliggöra en bibehållen personaltäthet och kontinuitet för barnen på förskolorna. Möjligheten att finansiera dessa kostnader 2024 är begränsade på grund av det förväntade ekonomiska läget och då statsbidraget inte indexuppräknas.

I denna budgetskrivelse lyfter nämnden fram behov av fortsatt utvecklingsarbete. Här ingår bedömningen om behov av pågående och planerade insatser på huvudmannanivå för att stärka likvärdigheten och kvaliteten. I ett läge där ersättningen till förskolorna inte kan höjas i takt med pris- och löneökningar och där statsbidragen inte räknas upp eller minskar är risken att angeläget utvecklingsarbete får stå tillbaka.

Förskolenämndens bedömning är att verksamheten närmast barnen behöver värnas. Det ekonomiska läget kan även komma att påverka förvaltningens stöd till rektor och innebära behov av åtgärder inom de kommunala förskolorna.

Avgiftskontrollerna väntas ge högre intäkter under 2023 än förväntat. Intäkterna för barnomsorgsavgifter har också ökat mer än vad som förväntats det senaste året. Det kan eventuellt innebära högre intäkter för förskolenämnden även under 2024.

Vilka ekonomiska effekter kan uppnås till följd av förändrat arbetssätt/ samarbete med andra på kort och lång sikt?

Förskolenämndens arbete med Modern systemmiljö och andra system som införs i staden bedöms på längre sikt ge positiva effekter i form av lägre administrativa kostnader och frigörande av tid för att kunna stärka kvaliteten i verksamheten.

Projektet tillsammans med servicenämnden för att se över arbetsprocesserna vid nybyggnation av förskolor förväntas bidra till att sänka investeringsutgifterna för nya förskolor.

Förskolenämndens verksamhet har sedan ett antal år haft fokus på behovet av stöd kring måltidsverksamhet för att stärka förutsättningarna för att effektivisera verksamheten. På kort sikt kan en koncentration av tillagning av måltider till förvaltningens större kök sänka kostnaderna. Inom nämndens verksamhet pågår dessutom en utredning för en ny måltidsorganisation, bland annat för att öka kapacitetsnyttjandet av förskolornas kök. Detta kan ge ekonomiska effekter på längre sikt.

Riktade statsbidrag och övriga bidrag

Benämning/ ändamål	Ansvarig myndighet/ bidragsgivare	Prognos 2023 (tkr)	Prognos 2024 (tkr)
Riktade statsbidrag			
Maxtaxa förskola/fritidshem	Skolverket	48 403	48 000
Kvalitetshöjande åtgärder	Skolverket	130 523	130 000
Lärlönelyftet	Skolverket	2 601	2 500
Omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds	Skolverket	2 465	2 465
Asylsökande barn i förskola/skola	Migrationsverket	1 500	1 500
Statsbidrag flyktingar	Migrationsverket	1 400	1 400
Övriga riktade bidrag		1 200	1 200
Övriga bidrag			
Momsbidrag	Skatteverket	34 000	34 000
Nystartsjobb	Arbetsförmedlingen	6 000	6 000
Lönebidrag	Arbetsförmedlingen	5 000	5 000
VFU	Universitet/Högskolor	850	850
Social samfund	Stiftelse	900	900
Skolmjölkstöd	Jordbruksverket	1 000	1 000
Övriga bidrag		1 000	1 000
SUMMA BIDRAG		236 842	235 815

Begäran om investeringsram

Investeringsram

Begäran om investeringsram 2024 samt plan för 2025-2029 (belopp i tkr)

	Begäran	Plan				
Investeringstyp	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Summa investeringsram	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000

Förskolenämnden har behov av en investeringsram på 30 mnkr under 2024. Nämnden planerar att investera 16 mnkr i inventarier i samband med nybyggnationer. Förbättringar i inne- och utemiljö på befintliga förskolor bedöms uppgå till 12 mnkr. Det omfattar investeringar i reparationer och standardhöjande underhåll samt förbättringar av befintliga förskolors utemiljöer. Resterande 2,0 mnkr planeras att användas av utbildningsområdena som erhåller 0,5 mnkr vardera. Under 2024 färdigställs enligt plan tre förskolor, Hermodsdalsparkens förskola, Glasblåsarens förskola samt Stensjöns förskola.

Investeringsbeloppen för åren 2024 till 2025 avviker från kommunfullmäktiges investeringsplan för förskolenämnden med ett investeringsbelopp som är 5 mnkr lägre. Anledningen är att beloppet inte längre inkluderar investeringar i brandskydd och larm som från och med 2024 förväntas att genomföras av servicenämnden. Även för åren 2026 till 2028 bedöms nämndens investeringsbehov vara lägre än investeringsplanen. Detta beror främst på att projekt skjuts på framtiden, vilket leder till inköp av inventarier till nya förskolor senareläggs.

Under perioden 2025 till 2029 planeras totalt 18 förskolor färdigställas, vilket påverkar investeringsvolymen. Budgeteringen för förbättringar i förskolors inne- och utemiljöer ligger konstant över tidsperioden. I de fall planerade nybyggnationer försenas eller flyttas mellan åren kan behovet av investeringsramen förändras.

Beståndet av befintliga förskolor blir också äldre, vilket leder till ett ökat renoveringsbehov av det som ligger utanför fastighetsägarens ansvar. Ventilations- eller bulleråtgärder är exempel på detta, som ofta föranleds av miljöförvaltningens beslut. Vidare görs insatser för att förbättra säkerheten på förskolorna även de kommande åren och detta är fortsättningsvis ett viktigt arbete för nämnden. Byggs förskolor fortsättningsvis i hög takt tar inventarier vid nybyggnation större del av investeringsvolymen, vilket i sin tur kan ge mindre utrymme för förbättringar av inne- och utemiljöer i de befintliga förskolorna.